

EXPOSICIÓ COOPERATIVA

PASSAT I PRESENT DEL COOPERATIVISME

Ateneu
Cooperatiu de
L'Hospitalet

**La
Col·lectiva**

ANTECEDENTS 1840-1868

El cooperativisme neix dins el moviment obrer: com una de les propostes alternatives a l'explotació capitalista.

Les primeres organitzacions havien de ser clandestines degut al context polític i no fou fins els primers governs liberal-progressistes quan es pogueren legalitzar a l'Hospitalet, la primera referència d'una entitat obrerista és de setembre de 1842 quan fou legalitzada la **“Asociación de Beneficencia Mutua” de teixidors.**

Les mobilitzacions democràtiques populars acabaren amb el bombardeig de Barcelona en temps del General Espartero i Prim, els anys 1842 i 1843.

A la dècada dels cinquanta sorgiren a l'Hospitalet dos tipus d'organitzacions en les que l'obrerisme es podia organitzar, d'amagat i parcialment: els montepios i les corals clavianes.

Es crearen tres mutualitats: **Montepío de San Antonio Abad (1851), Montepio de San Antonio de Pàdua (1852) i el Montepio de San Isidro (1855).** Els dos primers arribaren al segle XX, el tercer va desaparèixer en 1887.

En una societat on els treballadors i treballadores no tenien cap dret, les associacions d'ajuda mútua apaivagaven algunes de les greus dificultats que patien. Les persones associades pagaven uns 4 rals al mes, el que donava dret a rebre 10 rals al dia i assistència mèdica en cas de malaltia. També hi havia una ajuda a la família d'un soci si moria, però la llei prohibia cap ajut en cas d'atur. El 1880, amb 4000 habitants a l'Hospitalet, dues terceres parts estaven sota l'aixopluc d'aquestes entitats mutualistes.

En paral·lel, si la Fraternitat (1850) fou la primera coral fundada per Josep Anselm Clavé, a l'Hospitalet, el 1851 es fundava **El Llobregat** que el 1860 comptava amb 150 cantaires i poc després s'incorporava al Casino l'Harmonia, l'associació dels republicans federals locals.

COOPERATIVISME PIONER 1868-1898

El Sexenni Democràtic (1868-1874) sacsejà la vida social i política a tot el país. A l'Hospitalet, el republicà Josep Diví fou l'alcalde (1872-1874), alhora, bona part del proletariat industrial i agrícola optà per la branca anarquista de l'Associació Internacional dels Treballadors (AIT).

A l'Hospitalet la secció local de l'AIT il·legalitzada a 1874 fundà una cooperativa de consum **Cooperativa Unión de los obreros del Hospitalet del Llobregat**, que fou legalitzada l'any 1876. L'any 1884, al Congrés de la federació de cooperatives celebrat a Valls on hi participen trenta cooperatives trobem la **Cooperativa de Consum de l'Hospitalet**.

El 1888 es transformà en La Unión, que era ateneu i cooperativa alhora, al Carrer Major, 108, on hi havia activitat tant de mutualisme com cooperativisme amb Pere Llopis, Jaume Mitjavila i Joan Oño al capdavant. A 1901 es dirà **Cooperativa la Unió Obrera** i estarà activa fins a 1916.

El 1882, aprofitant una legislació més oberta, fou creada una associació que era nomenada tant **Sociedad de Auxilios Mutuos entre Agricultores** i com **Cooperativa de Obreros Agricultores**, que fins i tot donava assistència en cas d'atur. El **Montepío Hospitalense** és de l'any 1884, i tenia com a president el líder republicà local Josep Diví i Codina.

Vinculats a l'Església entre 1881 i 1886 foren creats tres Montepios femenins. **Montepio de Nuestra Señora de los Dolores, de Nuestra Señora del Carmen i de Nuestra Señora de las Mercedes**. Presidits pel rector de la parròquia i amb dones en les juntes directives.

COOPERATIVISME PIONER 1868-1898

La societat s'industrialitza i el paisatge ens mostra fàbriques tèxtils, del vidre i bòbiles que ocupaven la població treballadora a més de la pagesia dispersa per la Marina. Entre 1898 i 1904 foren creades vuit cooperatives. L'any 1904, existia una vintena de mutualitats i cooperatives per una població que no arribava als 6.000 habitants.

Moltes d'aquestes entitats desenvolupaven activitats culturals i polítiques i eren un dels principals mitjans de sociabilització de la població

Mutualitats:

L'estalvi cooperatiu fundat l'any 1898 al carrer Santa Eulàlia, 24.

La Cooperativa la Unió Obrera al carrer Major 108, ben segur que fins a 1916 tinguè un paper capdavanter

Cooperatives agrícoles:

La Lleialtat de L'auradors amb seu al carrer Santa Eulàlia, 25 i 27. i fundada l'any 1902.

La Unió d'Agricultors del Pla de Llobregat. fundada l'any 1912

Cooperatives del ram de la construcció:

La Societat de Paletes de l'Hospitalet.al c. Rossend Arús, 49. Fundada el 1904.

La Cooperativa El Nivell amb seu al c. Major, 3, i fundada el 1903. En castellà Cooperativa El Nivel la trobem també registrada l'any 1916.

LA AURORA SOCIAL: Sociedad Cooperativa Obrera de Producción de Ladrillos y Artículos similares. 1902-1916.

En els estatuts declaren el caràcter "cooperatiu sindical", però per adaptar-se a la legislació adopten la forma d'una societat mercantil anònima, Pretenien : Que tots els que hi treballessin fossin membres de la cooperativa.

Donar instrucció moral i cooperativa i formació adequada als aprenents, Incrementar el benestar dels obrers adherits, a través d'una Caixa de Socors mutus. Els socis podien deixar la cooperativa quan ho desitgessin, però quedarien lligats per un període de cinc anys als deutes derivats de l'últim balanç.

La Redentora, de l'any 1899 i la més significativa de la història del cooperativisme local.

LA REDENTORA

Reivindiquen: Autogestió, emancipació social i solidaritat.

Coneguda com amagatall d'anarquistes, fou la cooperativa que més incidència tingué a la ciutat de l'Hospitalet .

Primer local social Alcolea 23(Sants) a 1899 amb 150 socis. Inauguren una bòbila a tocar de la carretera de Collblanc. L'any 1902 una segona bòbila a 500 metres de l'anterior a Collblanc (segurament on després s'edificarà el Mercat).

A 1905 treballen 70 cooperativistes a cada bòbila.

Segons els estatuts, el 25% dels beneficis es dedicava a la instrucció socis i fills, el 25% socors mutus- jubilació- malaltia.

El 1910 deixen la primera bòbila i fan la de la Travessera, a tocar del camp del Barça.

A 1916: la seu social estava a la carretera de Collblanc 170 i més tard al 335/337

L'any 1918 obtenen permís per construir un forn de cocció de rajoles a Torrent Gornal, carrer Pedraforca, on avui hi ha l'institut de La Florida. Primer president José Caballé Obrador (1899-1939)

Els estatuts reeditats a 1934 s'especifica que els aspirants a socis havien d'aportar 150 pessetes (normalment en quotes setmanals del salari). No es repartien beneficis, Un 35 % anava a caixa de previsió, invalidesa i socors mutus, un 25% a educació, mantenint una escola laica pels fills dels associats i l'ensenyament professional de l'ofici de rajolaire, la resta anava a un fons de reserva per períodes crítics.

Col·lectivització era el concepte dominant, A finals dels anys vint promouen vivendes pels associats, cooperatives de vivendes, dissenyades per l'arquitecte Ramon Puig Gairalt, un a d'elles al carrer Farnés.

Cooperatives de Consum:

Cooperativa La Igualtat de 1901, al carrer Rosend Arús, 30.

Cooperativa El Respeto Mutuo 1910

Cooperativa, EL RESPETO MUTUO

Denominada **Cooperativa Popular de Consumidores El Respeto Mutuo**, va tenir el primer local al carrer de Santa Eulàlia número 35, passant el 1914, definitivament, al carrer Buenos Aires, 27.

En els seus estatuts es deia que podien ser socis tots els obrers dedicats als diferents arts i oficis, sense distinció d'idees, sempre que la seva moralitat i conducta fossin irreprotxables.

Pretenien:

1. Reunir aquelles persones que sentin l'ideal cooperativista i vulguin practicar-lo.
2. Subministrar als seus components tota classe d'articles necessaris per a la vida, en les millors condicions de preu, pes, mesura i qualitat.
3. Promoure quantes seccions de cultura, mutualisme i socors siguin necessàries.

A la primera assemblea, a desembre de 1910, eren 30 socis. Com a la majoria de les cooperatives i convivia dues tendències, la que considerava que la cooperativa era una alternativa revolucionària i les que buscaven una associació que els hi permetés adquirir els productes més econòmics.

Tenia forts vincles amb altres cooperatives de Barcelona com La Formiga Martinenca, La Flor de Maig o Pau i Justícia,

Comercialitzaven aliments, i als anys vint estableixen convenis amb sastres, espadenyers, sabaters o forners del barri de Santa Eulàlia.

Els socis que feien serveis com vendre, servir taules, descarregar carbó o tasques administratives, percebien més beneficis que els que es repartien entre tots els membres de la cooperativa.

L'any 1923 fundaren una coral i ball els diumenges i des de 1924 es creà la Comissió de festes. L'any 1927 el grup teatral i a. 1935, inauguraren la secció d'Esbarjo, Cultura i Esport.

Ramon Frontera, alcalde de l'Hospitalet((1934-1936), i Antoni Pañella són de les persones més actives i conegudes de la cooperativa. A 1930 casi el 20% de la població del barri n'era soci.

La planta baixa era una gran botiga i magatzem. Al primer pis, hi havia el cafè on es jugava a cartes, dominó o es conversava i feia les funcions de pista de ball. El 1932, es construï una segona planta destinada a les reunions de les seccions i de la junta.

Durant la guerra civil, els socis augmentaren de manera extraordinària degut a les greus dificultats per aconseguir menjar. A setembre de 1936, crearen una Junta de Cultura per organitzar actes de suport al Comitè de Milícies Antifeixistes, i coordinar ajuts a la Creu Roja.

A desembre del 36 **El Respeto Mutuo** i l'Avenç foren assaltades per la CNT en considerar que se'n hauria de beneficiar tothom i no només els socis. Fou el xoc entre dues concepcions polítiques.

L'any 1939, acabada la guerra, El Respeto Mutuo passà a denominar-se **Servicio Sindical Cooperativo El Respeto Mutuo**, amb una junta gestora d'acord amb els nous postulats dictatorials franquistes.

Els anys quaranta, postguerra, misèria i retrocés, en un ambient asfixiant. La utilització del seu espai per festes de bateig i casament donaren un aire impensable en els seus orígens.

Als anys seixanta el deteriorament i abandonament era cada cop més greu, a 1980 es fusionaren **El Respeto Mutuo, La Fraternitat, Copaz i Bon Pastor, formant la Cooperativa Catalana dels Consumidors.**

L'any 1984 es dissol definitivament la cooperativa. I malgrat els diversos intents per recuperar l'edifici, finalment el 2002, en el seu lloc es va construir un bloc d'habitatges, rematat per un senzill frontó, potser recordant el que havia estat durant gairebé un segle l'antic edifici de la cooperativa **El Respeto Mutuo.**

L'HOSPITALET PORTA DE BARCELONA 1920-1931

El creixement urbà resultat del fort impuls industrial donà lloc al primer cicle immigratori de nous ciutadans de l'Hospitalet, vinguts de l'Aragó, País Valencià, Múrcia i Almeria.

El municipi no estava preparat per afrontar aquest repte, barraquisme, insalubritat, fam... I fou en els nous barris de Collblanc i la Torrassa on s'incrementà el cooperativisme, de producció i de consum, com a resposta solidària en front les condicions socials.

Cooperatives de Consum:

El Benestar de l'Obrer, cooperativa de la Torrassa constituïda l'octubre de 1923 amb 50 socis.

Cooperativa obrera la Nueva igualdad, constituïda l'any 1924.

Unió i Concòrdia cooperativa Gremi Queviures de Collblanc-Torrassa. Pl. Espanyola, 24 Fundada l'any 1924.

Altres cooperatives, també a Collblanca- la Torrassa,

-**Fàbrica cristal obrera "La Torrassa**. Amb una llarga trajectòria que abasta de 1924 fins a 1985). edifici de 1921. Puig Gairalt l'amplià el 1924.

-**Unió d'Obrers de la Vinícola Pròpia**. Obrera. amb dominici social a la Cta. de Collblancit, 47 i. Fundada l'any 1926.

L'ESPLENDOR COOPERATIVISTA 1931-36

El temps de la República dona lloc a un impuls del Cooperativisme que es concreta en la llei de bases de 1934 i la llei de Cooperatives. A l'Hospitalet fou el període màxima expansió del cooperativisme, sobretot de producció especialment vinculades als nous sectors industrials, en expansió a la ciutat, les bòbiles i el vidre.

Rajolaires:

- Cooperativa de ladrillers **La Lealdad**, 1933
- Cooperativa colectiva de obreros ladrillers **La Justa**. 1936, Torrent Gornal
- Cooperativa de obreros ladrillers **La Productora**. 1933, carretera d'Esplugues
- Cooperativa **la Técnica**, legalitzada el 23 desembre de 1933, local social estava al c. Església. Aleshores carrer Llibertat num 15, n'era president: Joaquin Cebrián Blanch, secretari: Andres Sendra Masdeu, Comtador: Rafael Company Vinyals, caixer Juan Munné Salvador. Vocals: Juan Martí Saseras, Alejandro Sabadell Fornals i Esteve Melich Mira.

A gener de 1935, foren expulsats dos cooperativistes: J. Pons i J. Roig, per no haver fet uns treballs de la cooperativa.

-Sociedad Cooperativa de producción de ladrillos la Hospitalense, 1934. cooperativa de producció de rajoles, amb seu al carrer Torrent Capó avui Riera de la Creu. President Julian LLuch, que vivia a la mateixa bòbila, sotpresident: Manuel Castellet. Secretari: Josep Gil Magdalena. Vocals: Francisco Orantes Alvarez i Antoni Sales. L'ordre del dia de la primera reunió, deia: manera de llevar los libros y orientación de la cooperativa.

- Cooperativa obrera **"el Avance Hospitalense"**, de 1935. Carrer Porvenir 47 avui JM Segarra.
- Cooperativa de ladrillers **"La Prosperidad"**, de 1935, la bòbila estava al camí antic del Canyet, camí d'entrada a Sanfeliu. Junta: President Francisco Albarracín Ventura, vicepresident: Juan Vivancos Gallego, secretari: José Zanón Santana, Caixer: Eulogio Zanón, Comptador, Francisco Parra.

El 30 de maig de 1936 es discuteix si s'entren a la CNT o es segueix dins de la Unió de Cooperatives i això últim és el que es decideix.

Cooperativa colectiva de obreros ladrilleros **La Popular**, camí de Vallparda (1936).

Si més no, durant la II República la cooperativa més important del sector seguiria sent “La Redentora” i especialment la bòbila de La Florida.

Cooperatives del Vidre:

- A més de la Fàbrica-Cooperativa cristal obrera “La Torrassa”(1924-1985), edifici de 1921 que Puig Gairalt l'amplia el 1924 L carrer Llobregat 116.

La Cooperativa va ser possible gràcies a l'esforç mancomunat d'un grup de treballadors encoratjats arran d'una vaga del gremi que va durar sis mesos. Joan Pedro i Vidal, iniciador del projecte, va exposar els seus plans a un nombrós grup de vidriers que procedien de les fàbriques barcelonines. Amb un capital inicial de 125.000 ptes. iniciaren la cooperativa, coneguda com La fàbrica “la Torrassa”, on produïen gots, copes, porrons, centres de taula i floreres, i més tard tot tipus de vidre industrial. Durant la guerra civil s'intentà la col·lectivització però “la Torrassa” va restar tancada. A partir de 1939 la fàbrica s'hagé de sotmetre a les noves directrius, si més no l'any 1945, Antonieta Padrós, Joan Guixà, Salvador Pamias... impulsaren el Club Pimpinela, entitat cultural de gran influència al barri.

En la dècada dels vuitanta, la fàbrica va deixar de ser rendible. El Consell d'Administració no va saber frenar la progressiva descapitalització i quedà en poder dels bancs definitivament l'any 1992.

-Cooperativa Fàbrica Cristal **“La Esmeralda”**, inaugurada el 14 juliol 1932, carretera de Santa Eulalia, 237.

President Antonio Campos, secretari Ramón Solé., a 1933 ingressen a la federació de cooperatives,.. funcionava i fins a 1981. Tenia 50 socis a l'inici, 1932. A 1935 87 socis, a 1937 50 treballadors, a 1951 tenia 134 treballadors, a 1972 n'eren 80 i 1976, només 34. Cal indicar que el 15% de les persones associades eren dones.

Aquesta cooperativa és exemple de com començaren moltes cooperatives. Els treballadors de la fàbrica “La Perfección” deixen uns diners a l'empresari considerant que entraven a formar part del capital de l'empresa, acaben enfrontats a l'empresari i als jutjats i decideixen ocupar la fàbrica sota el nom de Cooperativa obrera, finalment els jutjats donen la raó als treballadors.

-Sociedad cooperativa obrera **LA VERNEDA**, fàbrica de vidrio, Avda Josep Molins, Pubilla Casas.

Fundada al barri de la Verneda de Barcelona, l'any 1935 compren un terreny a Pubilla Casas, c. Molins 26-28, especialitzats en l'elaboració de flascons. L'any 1937 tenia uns 70 socis. fTingué activitat fins a 1955.

-Cooperativa **EL MIRALL**, Colón 4, inaugurada el 8 de maig de 1932
-Cooperativa **LA PRODUCTORA** de Vidrio.

El seu origen és un forn de vidre de 1918 que hi havia al carrer Romanins i la seu social al carrer Dr. Martí Julià, 45. A desembre de 1935 passa a ser Cooperativa. La seva importància s'evidencia quan juntament amb la Cooperativa "La Verneda" formaven part del Comitè Executiu de la Federació de Cooperatives de Producció i Treball de Barcelona , el comitè era de 10 representants de cooperatives.

Després de la guerra es denominà Vitrificadora del Vidrio i l'any 1947 fou subhastada i passà a ser Cristalerías Casanovas.

Altres cooperatives dels anys trenta a l'H

-Usuarios al servicio de limpieza Pública. Hospitalet de Llobregat 1930.

RERAGUARDA COOPERATIVISME I COL·LECTIVITZACIÓ 1936-39

Guerra i revolució, des del primer moment la resposta al cop d'estat militar fou la revolució anarquista pendent i que, a l'Hospitalet, es concretà en la col·lectivització immediata de tot el sector productiu. La mateixa Generalitat li donava rang de llei en el decret d'octubre de 1936.

L'Hospitalet un dels llocs de referència de la tradició anarquista, es portà a terme la **Col·lectivització de les fàbriques del sector industrial**, de l'agricultura per mitjà de la **Col·lectiva Agrària**, així com gran part d'altres activitats econòmiques i serveis com Col·lectivitat de la indústria del pa, **Col·lectiva de fruites i verdures**. La moderna mecànica (fabricació de bombes d'extracció d'aigua i Ceràmiques col·lectivitzades de l'Hospitalet, **Col·lectivitat de lampistes**... Si més no, la llarga tradició cooperativisme seguia present a la ciutat. Cooperativa de construcció en fusta, **Cooperativa popular d'olis i vins**. **La Productora de Cartones i Cooperativa "L'Estisora**.

El xoc entre les dues visions del temps de guerra, l'anarquista i pòmista que pretenien fer la revolució a la rera guarda i la de la resta de forces republicanes que pretenien, abans de res, guanyar la guerra es mostrà en l'assalt a algunes cooperatives de consum, com **l'Avenç** a l'Hospitalet Centre i el **Respeto Mutuo** a Santa Eulàlia, Així a les factures.

Cooperativa d'Usuaris al servei de la Servei de Neteja Pública

A principis del segle XX, trobem petits grups de famílies dedicades a la recollida i tria d'escombraries a Collblanc-la Torrassa i sobretot a Santa Eulàlia i Can Pi, nucli d'uns 500 habitants on pràcticament ament tota la població es dedicava al tractament de les escombraries.

El 29 de setembre de 1930 constitueixen la **Cooperativa d'Usuaris del Servei de Neteja Pública**. Els estatuts fixen una quota mensual de 3 pessetes, càrrecs directius no remunerats i multes per qui no assisteix a les assemblees. Tot i la cooperativa cadascú continuarà treballant de manera molt independent, contractant o no a qui li fa falta i responsabilitzant-se del propi material i profit.

-L'any 1934 des del GATCPC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans pel Progrés en l'Arquitectura Contemporània) projecten un conjunt de vivendes on viure i treballar els escombraires de la cooperativa.

Les “cases-habitació”, ocupaven un solar de 720 metres quadrats i tenien planta baixa, pis i terrassa, jardí, un hort i un gran pati on treballar, a més d'un bar, restaurant i habitacions pels empleats, uns magatzems, pavelló d'administració, garatge amb tallers i una placeta, una zona destinada a escoles, camps d'esport, piscines. **La guerra civil impedí el projecte.**

Entre 1936 i 1939, la Cooperativa fou col·lectivitzada i acabada la guerra només van quedar dos dels deu camions que tenien, els altres vuit, van servir per fugir cap a França i dels 343 cavalls que tenien, només en quedaren 79 i en molt mal estat, malalts i famèlics.

A l'abril de 1939, recuperen la cooperativa amb domicili social al **carrer Independència 2** i decideixen “continuar la vida de la Cooperativa bajo los mismos Estatutos, que se regía antes del 19 de julio de 1936». Però, a maig l'autoritat imposà una Comissió segons les normes dictades per la Central Nacional Sindicalista. En resum: **«brazo en alto y al grito de “Saludo a Franco”, “Arriba España”.**

Anys de restriccions, escassetat alimentària, misèria fam, molta gent intentava sobreviure amb les deixalles i amb enfrontaments amb els escombriaires de la cooperativa. Santa Eulàlia fou coneguda com el barri de les mosques, dels pots o de la pudor.

A octubre de 1960 arribarà, altre cop, la pesta porcina i s'inicià un canvi definitiu, es matar en milers de porcs i el triatge d'escombraries per alimentar el bestiar deixarà de ser rendible per tothom. **La Cooperativa d'Escombriaires** viu un daltabaix: l'engreix de bestiar (ànecs, gallines i porcs) amb les deixalles orgàniques era una font d'ingressos essencial per la seva economia.

L'alternativa era modernitzar-se, renovar-se i projecten, el 1958, un edifici social, adquirint un solar al carrer **26 de Gener**, avui **Castelao** i un estudi d'estacions receptores, es pretenia continuar el vell somni del GATCPA C, de 1934.

Era el final de la tracció sang» -els carros verds d'aleshores, tirats per cavalls substituïts per camions- i comença la competència amb Foment.

La consolidació arriba als anys setanta guanyant el concurs de la recollida a Barcelona per als següents 25 anys. Es crea aleshores **TIRSSA**, encarregada de l'eliminació de residus generats a l'Àrea Metropolitana a l'abocador del Garraf.

El 2000, La Federació de Cooperatives de Serveis de Catalunya premia l'entitat amb el Premi Cooperativa de l'Any. Comença el procés de diversificació a amb la compra de l'empresa **Hidrojet** per la neteja industrial d'empreses, i també la societat **ATR** per realitzar el triatge i tractament de residus industrials, i **AMVER**, per controlar els requisits mediambientals i de sostenibilitat. La **Cooperativa** passa a dir-se **Grup CLD**.

L'any 2016 **Origué**, comprà el **Grup CLD**, vinculat al sector de la construcció i l'enginyeria de l'aigua .

Actualment a l'Hospitalet el servei de neteja domiciliària està contractat a Fomento de Construcciones i Contratas (FCC) fins el 2020.

LA FI D'UN SOMNI. SOTA LA DICTADURA

Durant el primer franquisme el món cooperatiu passà a mans del corporativisme feixista, sota la **Central Nacional Sindicalista controlat per la Falange**. Els immobles de moltes cooperatives foren confiscats i els béns traspassats al "Juzgado de Responsabilidades Políticas"

Les creades durant la guerra civil foren dissoltes . Considerades cosa de "rojos" marxistes , molts dirigents s'exiliaren " .

Moltes tancaren les portes i les que seguiren foren buidades de qualsevol contingut emancipador. La Llei de Cooperatives de 1942-1944 , imposava la subordinació de les cooperatives a la **Obra Sindical de Cooperación** dependent de la **Central Nacional Sindicalista**. Fins al 1974 no es va fer una nova Llei de Cooperatives.

Malgrat tot,algunes cooperatives de l'Hospitalet sobrepassaren aquest temp:

La Redentora de 1899 fins, almenys, 1950.

La Sociedad cooperativa obrera **LA VERNEDA** de 1935 a 1955.

El Respeto Mutuo de 1910 fins 1980,

Cooperativa del vidre **la Esmeralda**(1932-1989

Cooperativa d'Usuaris del Servei de Neteja Pública de 1930 fins el 2000.

Fàbrica-Cooperativa cristal obrera "**La Torrassa**" de 1924 i que que es transformarà en Fab-rica de cristal "La Torrassa" fins a 1985.

Durant el franquisme van tenir força importància les cooperatives d'habitatges. La majoria eren una forma de promoció d'operacions immobiliàries dirigides des de dalt. Els socis només pagaven un pis a preus una mica més baixos.

Al barri de Bellvitge hi van haver diverses cooperatives d'habitatges: Cooperativa de Viviendas Bellvitge, Cooperativa de Viviendas Virgen del Carme, Cooperativa de Viviendas San Francisco, Cooperativa de Viviendas San Roque.

Al barri de Santa Eulàlia a finals dels anys 60 i principis dels setanta va existir la Cooperativa de Viviendas Virgen de Montserrat que va edificar al carrer Ermita, al carrer Jansana, al carrer Amadeu Torner, al carrer Independència, av. Carrilet i al carrer Cooperativa. Aquesta cooperativa tenia relació amb els treballadors de la SEAT. En les entrades d'alguns dels edificis hi havia la imatge de la verge de Montserrat.

Altres cooperatives d'habitatge: Cooperativa Industrial de Construcción Santa Gema, Cooperativa de Viviendas Vipes...

FINAL DEL FRANQUISME. CAP A UN NOU COOPERATIVISME

Amb l'antifranquisme reapareix un cooperativisme amb contingut ideològic progressista.

Cooperatives d'educació. Com a clara alternativa innovadora que utilitza metodologies progressistes desvinculades de la situació política i religiosa.

Les escoles cooperativistes s'aplegaren des de 1966 al voltant de l'associació de mestres Rosa Sensat. El 1978 es constituí el CEPEPC, passant la majoria de les cooperatives a escoles públiques. El dia 1 de febrer de 1987, tres escoles de la ciutat San Josep-el Pi, Patufet-Sant Jordi i Estel s'integraven a la xarxa d'escoles públiques, d'aquestes, dues eren Cooperatives:

-San Josep-el Pi, l'escola del Sr. Josa, al barri de Sant Josep, inicià a partir de 1976 un replantejament global que anava des de la renovació pedagògica, a l'arrelament al barri i més enllà de la ciutat, participant de totes les iniciatives pedagògiques, culturals o socials que es produïssin. A partir de 1981 es debat entre mestres i pares i mares constituir-se en cooperativa. L'any 1983 es constitueixen en Cooperativa de mestres i s'integraren al CEPEPC, amb la voluntat de passar a ser Escola Pública.

-Patufet-Sant Jordi. Al barri de Centre, l'antiga Acadèmia Sant Jordi fundada per Francesc Batallé i Aragonés, inicià, a partir de l'any 1968, un procés de transformació des de l'escola bressol i que passà a ser la cooperativa de treball Patufet Sant Jordi. Es presentava com projecte d'escola oberta, esperit de servei, laïcisme, pluralisme, catalanitat, coeducació i donà lloc a l'escola pública Patufet Sant Jordi- Francesc Batallé, l'any 1987. L'Escola Bressol Patufet segueix com a Cooperativa.

Una tercera cooperativa es **l'escola Canigó**, cooperativa fundada l'any 1981 i que segueix en l'actualitat i que es caracteritza per quatre principis, aconfessionalitat, catalanitat, obertura social i pedagogia activa.

També el **Centre d'Estudis Jaime Balmes** és constituït en Cooperativa l'any 1982 amb la voluntat de ser una alternativa diferent en el panorama educatiu de la ciutat.

La **"Guarderia Tintín"** a l'avinguda Europa del barri de Bellvitge, neix l'any 1969 amb la ocupació d'un local comercial per atendre els infants mentre les mares anaven a treballar, lluitaven per ser inclosa com "guarderia laboral" i des del primer moment es constituïren com a Cooperativa, avui és escola pública "Llar d'infants El Passeig".

Cooperatives d'habitatge són les principals precursors de vivendes per a les classes socials amb dificultats d'adquirir un habitatge digne.

Cooperativa d'habitatges de la Bomba, és una mica posterior a la de Can Tunis de la que prenen referència els seus impulsors, bàsicament Pura Fernández i Felipe Cruz. L'any 1965 inicien la constitució de la Cooperativa a fi d'aconseguir vivenda en el nou barri de Bellvitge, es varen fer càrrec de dos blocs de l'Avinguda Amèrica a 1968 i 1969.

El 19 de febrer de 1969 concedeix una subvenció de 367.500 ptes. per a la promoció d'habitatge social a la barriada de la Bomba i 15.000 ptes. Al Padre Ginés Fernández del Aguilar per mantenir les escoles d'aquest barri. I el 19 de maig de 1971 l'Ajuntament atorga una altra subvenció de 506.802,24 ptes. per promocionar habitatges.

Les llibreries.

Tres llibreries -Cooperatives : **Els Pins** a l'Hospitalet centre, **Catalunya** a Santa Eulàlia i **La Florida** al barri del mateix nom. Les tres es constituïren com a cooperatives cap a l'any 1977, amb voluntat de servei, de col·laborar en la transformació social que es vivia i amb plantejaments anticapitalistes en mig del mercat. Les greus dificultats econòmiques per sobreviure obligarà a tancar les portes. La darrera fou Catalunya que resistí 15 anys.

Cooperativa Grup d'Acció Teatral. GAT (1978-1986)

El GAT, Grup d'Acció Teatral, neix l'any 1974 de la fusió de dos grups de teatre d'aficionats, Alpha 63 amb Enric Flores, Alfons Flores, Josep Parera, Enric Company, .. i el Grup del Casino de Santa Eulàlia amb Elia Esteve, Minerva Álvarez, Antonio Gomez Valderrama, Jesús Vila, als que s'hi sumaren Francisco J. Basilio, Berto Fernández...

S'ha d'entendre dins del context del teatre independent dels darrers anys del franquisme, amb la voluntat de recuperar les llibertats i renovar l'escena teatral. Iniciaren la seva activitat al Casino de Santa Eulàlia, després a la Casa de Reconciliació de Can Serra i al Centre Catòlic. Es constituïren com a Cooperativa l'any 1978, incorporant-se, entre d'altres, Pere Piñol i Pepa Calvo.

L'objectiu era la creació d'un teatre estable a la ciutat i per això aconseguiren la implicació de les institucions polítiques (Ajuntament, Generalitat i Diputació). Una de les activitats centrals del GAT, durant anys, fou el Teatre-Escola, des del curs 1978/79. Les representacions del GAT s'estenien per tot l'Estat.

Entenien el teatre com servei públic, instrument de diversió i de reflexió per comprendre la realitat, lloc de trobada i debat. Teatre polític amb el referent de Bertold Brecht i Valle Inclán. L'estiu de 1982 realitzaren teatre per les places de tots els barris de l'Hospitalet.

Meteor L'any 1984, un grup de joves del barri de Bellvitge iniciaven una Cooperativa de Missatgeria, dos anys després les perspectives i diferències entre ells promotors donaren lloc a una Societat Limitada que segueix en l'actualitat.

LES COOPERATIVES D'HABITATGE EL REPTE PERMANENT

Cooperativa Habitatge- Entorn, SCCL, es constituí l'any 1989, com iniciativa de CCOO de Catalunya. La cooperativa estava oberta a tothom i amb la intenció d'intervenir en el mercat de l'habitatge per fer assequible i facilitant l'accés de la població treballadora, un model de gestió democràtic, obert i transparent, amb preus clarament per sota del mercat fins que, a partir del 2009, la bombolla immobiliària i la crisi la feren inviable. Va estar activa fins a 2015.

Des del lliurament de les primeres promocions l'any 1993 fins al 2015 foren entregats més de 6.000 habitatges preferentment en l'àmbit metropolità. Durant molts anys fou la primera cooperativa d'habitatges de Catalunya. A l'Hospitalet hi ha 164 habitatges de la cooperativa de CCOO a l'entorn de la plaça Europa, al carrers Amadeu Torner i a tocar de Gornal, al carrer Narcís Monturiol.

En paral·lel la Cooperativa Llar Unió Catalònia d'UGT també ha promogut habitatges a la plaça Europa, a plaça de Quart i a la Porta Nord de l'Hospitalet, carretera de Collblanc. A Gornal des del 2004 han proporcionat 162 habitatges de protecció oficial.

La Cooperativa Habitatges Veïnals, entitat promoguda per la Confederació de Associacions de Veïns de Catalunya (Confavc) va promoure vivenda per a 60 famílies a la plaça Europa.

BIBLIOGRAFIA

- Inocencio Salmeron. Histories de Collblanc i la Torrassa, pag. 102.
- Miquel Garau de: Entre la utopía y la supervivencia: el desarrollo y la diversidad de las cooperativas de producción y trabajo en la Catalunya urbana e industrial (1864-1936) .Tesi doctoral UB 2016.
- Rafael Celada: Aproximació a l'atlas cooperatiu de Catalunya fins 1936. Generalitat de Catalunya 1988.
- Marc Dalmau Ivan Miró: Les cooperatives obreres de Sants (1870-1939). ed, Ciutat invisible 2010.
- Joan Camós: L' Hospitalet 1930-36). Ed. Diputació de Barcelona 1985.
- Manuel Domínguez: localmundial.blogspot.com/2017/02/mutualitats-i-cooperatives-al-seglexix.html
- Ivan Miró: Ciutats cooperatives (Icaria Editorial, 2018).
- Ivan Miró Nexé. Quaderns d'autogestió i economia cooperativa num 43 "Catalunya coop 2025. Bases per a una política econòmica cooperativista". 2018.
- Jordi Pomés Vives : Salvador Pagès Inglada (1833-?). Col cooperatives catalanes 10, Cossetània Edicions. Valls 2008.
- Susana Martínez-Rodríguez Recuperació i digitalització del patrimoni cooperatiu de Catalunya: L'Arxiu Històric del Govern Civil de Barcelona .Catalunya, un país de Cooperatives. Octubre 2010. Aposta, SCCL.
- Cooperativa d'Usuaris del Servei de Neteja Pública a: <https://corpclld.com/wp-content/uploads/.../1930-la-fundación-de-la-cooperativa.pdf>
- VIDAL J ANSANA, M.: Ramón Puig Gairalt, arquitecte i constructor. Tesi de Llicenciatura, Barcelona, setembre 1982. http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/104753/1/MGR_TESIS.pdf
- Memòria d'Habitatge Entorn SCCL 2006, Informe d' habitatges lliurats Carmen Trosses.
- Nota de premsa de CCOO de Catalunya <https://www.ccoo.cat/aspnet/habitatge.aspx>
- SERRA I REIXACH, ROSA MARIA Història del teatre a l'Hospitalet des de finals del XIX fins avui (2012). rosamariaserra.cat/teatrehospitalet.html